

LIETUVIŲ KALBA IR LITERATŪRA

Valstybinio brandos egzamino II dalies užduotis. Bendrasis kursas
Pakartotinė sesija

2026 m. liepos 10 d.

Trukmė – 4 val. (240 min.)

NURODYMAI

1. Gavę užduoties sąsiuvinį ir atsakymų lapą, pasitikrinkite, ar juose nėra aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
2. **Atsakymų lape įrašykite savo identifikavimo kodą, grupę ir vietą (eilės numerį protokole) ir pasirašykite.**
3. Užduoties sąsiuvinyje jums pateiktos dvi grožinio teksto interpretavimo ir dvi probleminio klausimo pagal pateiktą grožinį tekstą svarstymo, remiantis kultūrine patirtimi, užduotys. Pasirinkite **vieną** užduotį ir sukurkite tekstą.
4. Užduoties sąsiuvinio viduryje yra juodraštis. Kad būtų patogiau atlikti užduotį, juodraštį galite išplėsti iš užduoties sąsiuvinio.
5. Per egzaminą galite rašyti juodai arba mėlynai rašančiu rašikliu, pieštuku, naudotis trintuku. Galite naudotis žodynais.
6. Juodraštis nebus tikrinamas. Pasilikite pakankamai laiko tekstui perrašyti į atsakymų lapą, jeigu pirmiausia rašote juodraštyje. **Vertintojams bus pateikiamas tik atsakymų lapas!**
7. **Atsakymų lape** rašykite **tik juodai arba mėlynai** rašančiu rašikliu aiškiai ir įskaitomai. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima. Jeigu suklydote, klaidą aiškiai ištaisykite (nubraukite, įrašykite, įterpkite ir pan.).
8. Atsakymų lape pažymėkite pasirinktos užduoties numerį ir nurodytoje vietoje užrašykite pavadinimą.
9. Parašykite ne mažiau kaip 400 žodžių apimties tekstą, kaip nurodyta Kalbų valstybinių brandos egzaminų užduočių apraše.
10. Parašę tekstą, suskaičiuokite žodžius ir paraštėje nurodykite minimalaus žodžių skaičiaus (400 žodžių) ribą. Už trūkstamą teksto apimtį vertinant bus atimami taškai.
11. Saugokite atsakymų lapą (neįplėškite ir nesulamdykite). Sugadintuose lapuose atlikta užduotis nebus vertinama.
12. Užduotyje neturi būti užrašų ar kitokių ženklų, kurie leistų atpažinti darbo autorių (pavyzdžiui, vardo, pavardės, mokyklos ir pan.).
13. Prieš atiduodami atsakymų lapą, dar kartą pasitikrinkite: ar nepalikote klaidų, ar pažymėjote pasirinktos užduoties numerį.
14. Pasibaigus egzaminui, užduoties sąsiuvinį su juodraščiu galite pasiimti.

Linkime sėkmės!

GROŽINIO TEKSTO INTERPRETAVIMAS

1. Pateikite atsiminimų ištraukos interpretaciją. Vienas iš galimų interpretacijos aspektų – šventės reikšmė.

Nukreipiamieji klausimai

1. Kaip atskleidžiama kalinių savijauta ir jų troškimai?
2. Kaip su kaliniais elgiasi Vacius Kozlovskis ir Arno Lehmanas?
3. Kuo svarbus velykinio kiaušinio dalijimas?
4. Koks pasakotojo požiūris į kalinių padėtį?

Balys Sruoga
Dievų miškas
 (Ištrauka)

Besitąsant su rąstais, užėjo ir Velykos, 1943 metų – pirmosios Velykos lageryje.

Šeštadienį prieš Velykas dirbome tikrai ligiet. Popiet mūsų mielas Vacelis Kozlovskis išrikiuoja visą bloką kieme. Balandinė saulaitė taip gražiai šviečia, taip mielai šildo. Taip gera būtų toje mieloje saulužėje saulužėlėje bent kiek pailsėti!

Paduoda Vacius komandą:

– *Zdejmować koszule! Ale prędzej!* – Nusivilkite marškinius, – greičiau!

Žiūrime, kas gi čia dabar bus? Argi jis, šetonėlis mieliausias, mus Velykom be kelnų paliks, – iš jo gi gali visko laukti? Bet kol kas dar nieko bloga nematyti. Visa ramu. Tikrai liepė jis mums žemėje susėsti.

– Utėles mušti, rupūžgalviai, mušti utėles! – šaukia Vacius, mostaguodamas šakotu vėzdu.

O, štai kas! Tegyvuoja Vacius iki pirmųjų kartuvių!

O tiem palšmargiam¹ pono Dievo gyvulėliam Didijį šeštadienį padarėme ištisą pogromą².

Trak trak trak, trak trak trak, – taip ir traksi po visą kiemą it iš kulkosvaidžio. Tūkstančių tūkstančiai žuvo jų tuomet, vargšelių.

Pirmą Velykų dieną nedarbome. Vacius kviečia mus, lietuvius, pas save į „dienos ruimą“³.

Pavaišinti bene mus geraširdiškai švenčių proga rengias?

Prie durų pasitinka mus Vacelis ir dar keli banditėliai.

– Parodykite kojas, – ar švarios? O ausis – ar mokate išsimazgoti⁴? – tikrina toji „sanitarinė komisija“ mūsų kojas ir ausis.

Kadangi su mūsų kojom ir ausim buvo dar pusė bėdos, Vacelis pareiškė, kad mes Velykų pirmosios dienos proga galime kambary net ant suolų pasėdėti, jei tokio noro turime. Tačiau tiem, kurių kojos ir ausys buvo ne pirmos rūšies, prisiėjo riestokai: gavo jie Velykų proga ir per valgomąją, ir per šonus, – buvo jie nugarūsti į prausyklą ir įmerkti tenai pamirkti į šaltą vandenį. Į „dienos ruimą“ jie nebegrižo...

Tuo tarpu kažkoks vargšas katorgininkėlis nuo Gdansko, pasisukaliojęs prie mūsų, padovanojo mum visiems vieną kiaušinį, – kad vardas tojo lenkelio būtų palaimintas per amžius!

Ir mes dabar kaip visi gyvieji žmonės švenčiame Velykas! Sėdim po stogu, ant suolo, – ir kiaušinį turime!

Vyriausias iš mūsų tarpo drebančiom rankom iš susijaudinimo paėmė tą kiaušinėį, padalino kiekvienam po plonučiuką gabalėlį, apsiašarodamas palaimino kiekvieną iš mūsų.

¹ Palšmargiai – pilkai margi.

² Pogromas – čia naikinimas.

³ Ruimas – patalpa.

⁴ Išsimazgoti – išsiplauti.

Simbolis – simboliu, bet vis dėlto simbolis kartais esti daug galingesnis už pačią pasiučiausią tikrovę!

Tą dieną pietų mes jau nebenorėjome. Buvome sotūs tuo kiaušinio gabalėliu, – ir dar kaip sotūs!

Galimas daiktas, pasotino mus ir tyliai paslapčiomis prarytos ašaros, gal dar ir slapti prisiminimai – Tėvynės, tėvų, brolių, seserų, šeimų, – visa tai labai galimas daiktas, bet istorija apie tai tyli.

Antrąją Velykų dieną dirbome tikrai ligpiet. Popiet vėl mus kieme išrikiavo. Ateina lagerio pirmasai seniūnas, vyriausias budelis Arno Lehmanas, mūsų sagų tikrinti. Ar visos sagos savo vietoje, ar kam kurios nors sagelės kur nepritrūko?

Kas turėjo, laimei, visas sagas vietoje, tam nieko nedarė. Kam kokios sagelės kur trūko, – tą varė tuojau į prausyklą ir tenai iškilmingai Velykų proga po dešimtį lazdų į uodegą šutino⁵. Kitas besagis dar bandė aiškintis:

– Aš neturiu kur sagą gauti. Man tokį švarką ir davė. Sagą aš iš kito galėčiau pavogti, bet kurgi aš gausiu adatą ir siūlą, kaipgi aš vogtą sagą įsisiūsiu?

Šitokiems vyrams už viešai pareikštą jų ignoraciją pridėjo Velykų proga dar po penkias lazdas.

Mano sagos tą dieną buvo tvarkoje⁶. Aš jau buvau bebandas saulaitėje dantis šildyti, kaip kažkas staiga man iš pasalų – makt makt makt – maknoja kumščiu į mano švarko skyles.

– O čia – kas? – perkreipęs žandą, prikišęs snukį, klausia manęs Vacelis.

– Skylės, – sakau aš jam drebedamas, – kas gi čia bus daugiau? Tokį švarką man iš sandėlio davė.

– Tu, kirmėlės vaike, – pratarė man Vacelis ir drėbtelėjo su letena per vieną ausį, per kitą. – Kodėl, kirmėle, neužsisiuvai?

– Neturiu lopinių. Adatos, siūlą... Nežinau, kur gauti!

– Kirmėle! – prašnypštė man Vacelis ir dar porą antausių mielai pridėjo.

Taip ir baigėsi mano pirmosios lagerinės Velykos.

Balys Sruoga, *Raštai*, t. 4, Vilnius: Alma littera, 1997.

⁵ Šutinti – čia smarkiai mušti.

⁶ Tvarkoje – tvarkingos.

2. Pateikite eilėraščio interpretaciją. Vienas iš galimų interpretacijos aspektų – žmogaus santykis su gamta.

Nukreipiamieji klausimai

1. Kaip lyrinis subjektas apibūdina akimirką?
2. Kaip vaizduojamas miškas?
3. Ką miške patiria lyrinis subjektas?
4. Dėl ko lyrinis subjektas apgailestauja?

Rimvydas Stankevičius
Laiko mašinos. Gedimas 1
(Laikrodžiai ilsisi)

Štai ji –

Akimirka,
Neįskaičiuota į gyvenimo trukmę –

Akimirka, iškirpta iš visų kontekstų
Ir, it lapas nugeltęs,
Plevenanti
Virš bet kurio mūsų gyvenimo:

Šlapias, nuščiuvęs miškas,
Beveik jau besižiojęs
Kažką sakyti,

Saulės upokšniai,
Trykštantys
Pro susipynusių šakų užtvankas,

Žmogus, sutraiškęs tarp pirštų ūmėdę –

Pauosto delną,
Šypsosi...

Kažkur iš aukštybių
Nuo tamsžalių vainikų
Slysta ir
Krenta žemyn
Stambūs, sunkūs lašai –

O sąlyčio su žeme –

Nėra vis,
Nėra ir nėra...

Rimvydas Stankevičius, *Kartais sninga juodai*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2025.

**PROBLEMINIO KLAUSIMO PAGAL PATEIKTĄ GROŽINĮ TEKSTĄ SVARSTYMAS,
REMIANTIS KULTŪRINE PATIRTIMI**

- 1. Remdamiesi romano ištrauka ir kultūrine patirtimi, pasvarstykite klausimu „Kodėl žmonės skirtingai reaguoja į gyvenimo pokyčius?“.**

Nukreipiamieji klausimai

1. Su kokiais gyvenimo pokyčiais susiduria žmonės ir kaip į juos reaguoja?
2. Kas pasakotojai kelia nerimą?
3. Kaip pasakotoją ramina psichiatrė?
4. Kas lemia skirtingą žmonių požiūrį į realybę?

Danutė Kalinauskaitė
Baltieji prieš juoduosius
(Ištrauka)

Mama mane vedasi prie savo kambario durų:
– Žiūrėk.
– Kas?
– Žiūrėk žiūrėk.
Žiūriu, bet priešais – tik plika siena.
– Matai?
– Ką?
Ji jau įpykusi:
– Ką ką!.. Du vyrai: vienas su barzda, kitas jaunesnis. Lošia. Šachmatais.
– Betgi ten nieko nėra!
– Tau blogai su akutėmis, – sako sutrikusi ir įsižeidusi ir daugiau su manimi nesišneka. Bet po pusvalandžio viską pamiršta.
Netrukus vėl.
– Na, kiek ten tų vyrų, mama?
– Du. Už užuolaidos trečias. Dar vienas sandėliuke. Tai kiek iš viso? Tu geriau moki skaičiuot. Tiedu žaidžia šachmatais. Tik aš juos sunkiai įmatau, man katarakta¹, o tavo akys tai geros... Matai dabar? Dar vienas susirietęs stoginėje. Kaip sliekas.
– Bet ko jam ten?
– Laukia...
– Ko laukia? Mes neturime stoginės, mama. Ir jokių vyrų čia nėra. Tik tu ir aš!
– Tu kvaila kaip avis! – ji vėl įsižeidusi. – Vadinasi, jau kiaura ta tavo galva, vaikelė...
Pasiskundžiu psichiatrei:
– Mama girdi ir mato tai, ko nėra.
– Ką ji mato?
– Kitą realybę. Vyrus juodais kostiumais. Jie vaikšto mūsų koridoriu. Iš pradžių skambino į duris, o dabar jau eina kiaurai sienas. Lošia šachmatais. Anądien prikišo į spyną degtukų.
– Neneikite to, ką ji girdi ir mato. Neneikite jos girdimų garsų. Jos juodųjų. Tų šachmatų. Degtukų. Jie egzistuoja. Jai. Neneikite vaizdinių. Tai skaudina. Pagaliau... – ji pažvelgė man į akis, taip įdėmiai pažvelgė, ir tas žvilgsnis man nepatiko, gal priminė rašytojos aprašytą psichiatrą, kuris, tavęs klausydamas, ardo savo megtinio rankovę, – ar mes žinom, kas yra realybė? Jūs žinot? Iš tikro žinot? Aš nežinau. Egzistuoja begalė realybių. Daugybė tikrovių.

¹ Katarakta – akių liga, dėl kurios regėjimas tampa neryškus, miglotas.

Kiekvienas žmogus – vis kita tikrovė. Mes daug ko nežinom... Tik nesistenkit vieno: įsigauti jos galvon. Žūsit. Jūsų mama serga, susitaikykit su tuo. Ji dar kurį laiką neužmirš, kas buvo seniai, atsimins su visomis smulkmenomis – ilgoji atmintis, ji užges paskutinė. Bet užmirš, kas buvo ką tik. Praeitis ištekės kaip per rėtį. Ilgainiui pamirš viską: agnozija – žmogus neatpažįsta kasdienių daiktų, afazija – įprasčiausių žodžių. Apsišarvuokite kantrybe. Ruoškitės, bus ir prašviesėjimo akimirkų – išnaudokite jas. Būkit su ja. Kalbėkit su ja. Atminkite, kad diena dienon jūs viena nuo kitos tolstate, ir ji jums taps...

- Kuo ji man taps? – pajutau kylant įtūžį.
- Nurimkite... Ji tiesiog nebebus tas, kas buvo.

Danutė Kalinauskaitė, *Baltieji prieš juoduosius*, Vilnius: Tyto alba, 2023.

2. Remdamiesi eilėraščiu ir kultūrine patirtimi, pasvarstykite klausimu „Ar žmonėms svarbi savo tautos istorija?“.

Nukreipiamieji klausimai

1. Ar visi žmonės domisi savo tautos istorija?
2. Kokį Trakų pilies vaizdą mato lyrinis subjektas?
3. Ką išgyvena lyrinis subjektas, stebėdamas pilį?
4. Ką žmonės gauna, pažindami tautos praeitį?

Maironis Trakų pilis

Pelėsisiais ir kerpe apaugus aukštai
Trakų štai garbinga pilis!
Jos aukštus valdovus užmigdė kapai,
O ji tebestovi dar vis.
Bet amžiai bėga, ir griūvančios sienos
Kas dieną nyksta, apleistos ir vienos!..

Kai vėjas pakyla ir drumzdžias¹ vanduo,
Ir ežeras veržias platyn, –
Banga gena bangą, ir bokšto akmuo
Paplautas nuvirsta žemyn.
Taip griūva sienos, liūdnės kas dieną,
Griaudindamos² jautrią širdį ne vieną.

Pilis! Tu tiek amžių praleidai garsiai!
Ir tiek mums davei milžinų!
Tu Vytauto didžio galybę matei,
Kad jojo tarp savo pulkų!
Kur tavo galia, garsi palikimais?
Kur ta senovė, brangi atminimais?

Nutilusios sienos, apleistos visų,
Be sargo, ginklų, be žmogaus!
Kiek primenat jūs man brangiausių laikų
Ant vieškelio amžių plataus!
Laikai brangiausi! Ar mums dar sugrįšite³?
Ar vien minėsme⁴ kaip savo jaunystę?

Kada tik keliu važiauvau pro Trakus,
Man verkė iš skausmo širdis;
Gaili ašarėlė beplėvė skruostus
Ir mėlynas temdė akis!
Ir veltui dvasią raminti norėjau,
Aplinkui vien tamsią naktį regėjau.

1892

Maironis, *Raštai*, t. 1, Vilnius: Vaga, 1987.

¹ Drumzdžias – ima banguoti, siūbuoti.

² Griaudindamos – gaudindamos.

³ Sugrįšite – sugrįšite.

⁴ Minėsme – minėsime.

